

Intercanvi al país del Sol Naixent:

*“Si aprens quelcom sense considerar-ho com cal,
no pots fer-te teu el nou coneixement.*

*Si et deixes perdre en els teus propis pensaments
sense aprendre dels altres, pots estar en perill”*

Confuci (Rongo – Analectes)

Una bona colla de professors, funcionaris de ministeris d'educació i antics docents de divuit països ens endinsàvem en un pavelló de fusta envernissada un matí del mes d'octubre per asseure'ns en posició de seiza (la posició de la cerimònia del te) i deixar-nos dur per la saviesa mil·lenària de Confuci. Entre fines portes de paper amb llistons de fusta clara, entrevèiem enfora els cirerers, pugnans per florir entre tota la frondositat de les terres d'Okayama.

Haviem estat escollits com a representants de l'Educació dels respectius països d'origen per participar en un programa de planificació de projectes de cooperació subvencionat pel govern japonès, anomenat “RenaissanceYouthLeadersProgramme”. Tots nosaltres compartíem la inquietud per l'ensenyament i la passió pel món nipó, però el que ens feia còmplices només de conèixer-nos era haver participat prèviament en alguna de les 15 edicions del programa “el Vaixell per a Joves del Món”.

Aquest últim programa, poc conegut al nostre país i amb una infraestructura equiparable a la Ruta Quetzal, m'havia dut l'estiu de l'any 2000 a compartir uns dies en una família japonesa, a visitar universitats i empreses durant deu dies al Japó, per embarcar-me seguidament en un transatlàntic i fer un creuer de mes i mig partint del port de Tòquio i amb destinació a Singapur, amb escales pel Pacífic: Vladivostok, Honolulu (Illes Hawaii), Tahití, Illa de Tonga i Nova Zelanda. A cada port, les autoritats ens rebien amb visites culturals, i durant els dies de navegació el vaixell esdevenia un congrés flotant amb activitats de tota mena: seminaris, debats, festes i presentacions dels països, conferències, tallers de cultura, etc. Érem 265 joves de 18 països diferents, entre els quals 9 representàvem l'estat espanyol.

Quatre anys més tard retrobava els carrerons laberíntics de Tòquio, amistats nipones i d'arreu, i una cultura que mai deixa de sorprendre, i coneixia les entranyes del sistema educatiu nipó: visitant escoles, assistint a classes amb alumnes, parlant amb professors i directors, i debatent les tendències educatives dels països participants. La cerimònia d'obertura ja augurava diferències, quan el director del programa ens explicava que, des de fa uns anys, els alumnes de secundària nipons tenen una assignatura obligatòria de formació en l'àmbit internacional que, en un món cada vegada més globalitzat, contribueix a la comunicació intercultural i a la tolerància.

L'endemà, assistíem a una classe d'adolescents que, lluny de poder assolir l'alt nivell d'exigència dels instituts convencionals, tenien la possibilitat d'obtenir en aquell centre el certificat de batxillerat amb un curs que combinava lliçons a distància i activitats presencials que fossin atractives per als alumnes i que els tornessin a despertar l'interès per aprendre (la nostra visita es plantejava com una d'aquestes ocasions). I és que, en una societat on el més important és passar desapercebut i mantenir-se dins les pautes de comportament de la col·lectivitat, els estudiants que perden el tren de l'educació podrien ser exclosos del complex engranatge social que, amb la mateixa tenacitat i afany que a les acaballes de la II Guerra Mundial impulsaren el país, fa del Japó un capdavanter en ciència i tecnologia, i un imprescindible ocupant de les posicions més altes del mercat financer, malgrat la persistent crisi iniciada el 1998.

Els representants d'Educació de 18 països diferents al Pavelló de Shizutani, l'escola pública més antiga del món. Okayama, Japó. RenaissanceYouthLeadersProgramme (Japó. 7-20 octubre 2004).

Però no totes les converses durant el programa giraren entorn de l'educació.

“La pena de mort al nostre país només s’accepta ocasionalment” m’explicava el pare de la família que m’acollia tan amablement durant uns dies. “Però precisament ara s’acaba d’aplicar a un assassí en sèrie que acabà amb la vida de més de 30 persones”. Curiosament, malgrat que l’article 13 de la Constitució japonesa de 1889 recull el dret a la vida, continua aplicant-se la pena capital.

Les xerrades amb la família Nakamura, asseguts sobre el tatami tot prenent una tassa de te verd, s’allargaven fins al capvespre. M’interessà saber la seva opinió sobre la decisió que havia pres el govern nipó d’enviar tropes a l’Iraq amb l’aparent missió de contribuir a l’ajuda humanitària, i que havia topat des de bon principi amb l’escull de la Constitució: l’article 9 renuncia al recurs de la guerra com a mitjà de solució de conflictes internacionals, de manera que al Japó només es preveu la possibilitat de mantenir un exèrcit mínim de defensa en cas d’atacs externs. No estranya doncs que l’enviament de tropes a l’exterior iniciés un debat entre els juristes nipons sobre si la intervenció s’ajustava o no a la Carta Magna, per acabar proposant-ne una reforma parcial. Tanmateix, ciutadans com els Nakamura, com sol passar al Japó en força temes que tenen a veure amb política o amb el món judicial, se sentien ben allunyats d’aquesta problemàtica.

Lluny del tràfec de la gran metròpoli de Tòquio, aliè als seus interrogants, el Mont Fuji s’enlairava entre núvols en una silueta inconfusible, amb la mateixa fermesa i majestuositat que els temples de fusta, impertorbables a terratrèmols i tsunamis.

Carme Feliu, Març de 2005.